

**PAVLOV VEČER
V SOMBOTELU
STR. 3**

**LEKO DELAŠ
Z ODGO-
VORNOSTJO...
STR. 5**

Porabje

ČASOPIS SLOVENCEV NA MADŽARSKEM

Monošter, 30. januarja 2003 * **Leto XIII, št. 2**

Monošter, 19. januar

Če vküpddržimo...

19. januara so v Monoštri me-
li svoj djilejš slovenski ele-
ktorji, stere so izvolili na dje-
senski lokalni in manjšinski
skupščini. Tistoga ipa smo
že v naši novinaj pisali o etno-
biznisi, se pravi o tom, ka ni-
šterni takšni lidgé se to voda-
jo za manjšince (Nemce, Slo-
vence, Hrvate ptt), steri so
nej manjšinci, samo za toga
volo, ka bi leko prišli do pe-
nez, stere država da lokalnim
manjšinskim samoupravam.
Že po volitvaj, gda smo po in-
terneti iskali, sto so gratali
slovenski elektorji, smo vidli,
ka je med njimi doste takšni,
stere ne poznamo. Slovenske
samouprave pa elektorje so
volili v takšni varašaj pa vasaj
tô, gde smo spoj nej vedli, ka
živejo Slovenci. Dapa ka si le-
ko dejemo, če manjšinski za-
kon tak pravi, ka se vsakši slo-
baudno leko odlauči za svojo
identiteto. Če se stoj čüti za
Nemca, te je leko Nemec, če za
Slovaka, je leko Slovak, če se
ma pa tak vidi, ka bi baukše
bilau Slovenec biti, te je leko
Slovenec. Tau, ka ne guči ma-
terne rejči, ka nikši manjšin-
ski korenin nejma, tau zaka-
na nika ne briga.

Kak se te leko prauti tomi bra-
nijo pravi manjšinci? Tak, kak
so naredli tau v Državni slo-
venski samoupravi. Oni so se
kakšen keden pred zborom
srečali pa so se zgučali, iz
stere samouprave steriva dva
člana ta kandidirala za člana
skupščine. S tejm so lepau
vookrauzili tau, ka bi se na
samom djilejši svajjavali med
sebov, tej »nejpravi« bi pa tau
voponučali pa bi oni prišli v

skupščino Državne sloven-
ske samouprave.

Vejndrik se tomi, ka so na

zbori »pravi« Slovenci vküp-
držali, leko zavalimo, da je na
zbori elektorov skurok vse

gladko šlau. Na zbor je dobilo
pozvanje sedemdeset elektro-
rov, od tauga je prišlo petde-

setštiri, tak je zbor bijo sklep-
čen (határozatképes). Navzo-
če je pozdravo najstarejši ele-
ktor, Janoš Kozar iz Budim-
pešte, djilejš je vodo Alojz
Hanžek z Gorenjoga Senika.

Zbor elektorov se je najprva
odlaučo o tom, kelko članska
naj bau skupščina Državne
slovenske samouprave. Veči-
na elektorov je bila za tau, naj
ostane 21-članska, kakoli so
eni steli, ka naj bi bilau v
skupščini 30 lidi. Po tistim so
vzeli kandidate na listo, za 21
mest se je potegüvalo 23 ele-
ktorov. Za člane skupščine so
glasovali tajno.

Člani skupščine Državne slo-
venske samouprave so grata-
li: Laslo Bajzek, Gabor Lazar
z Dolenjoga Senika, Martin
Ropoš, Eva Lazar z Goren-
joga Senika, Marija Čerkuti,
Laslo Nemeš iz Sakalauvec,
Ildiko Pustai, Erika Köles
Kiss iz Slovenske vesi, Karel
Holec, Tibor Császár iz Ando-
vec, Laslo Kovač, Jožef
Kürnjek iz Stevanovec, Ka-
rel Dončec, Štefan Trajbar z
Verice, Ferenc Kranjec,
Jožef Karba iz Budimpešte,
Marija Kozar Mukič, Ferenc
Gyeček iz Sombotela, Laslo
Brašić, Jožef Lazar iz Moson-
magyaróvára, Štefan Grabec
iz Szekesfehérvára.

Zbora elektorov so se udele-
žili veleposlanik R Slovenije
v Budimpešti Andrej Geren-
čer, generalni konzul v Mono-
štri dr. Zlatko Muršec pa
predsednik Urada za narod-
ne in etnične manjšine
Antal Heizer.

Marijana Sukič

Kje čevelj žuli?

10. januarja je generalni konzul R Slovenije dr. Zlatko Muršec sklical sestanek, na katerega je povabil predsednika osrednjih slovenskih organizacij na Madžarskem, *Jožeta Hirnoka* in *Martina Ropoša*, predstavnike porabskih šol, *Eriko Glanz*, profesorico slovenščine na monoštrski gimnaziji, *Evo Lazar*, predsednico šolske komisije pri Državni slovenski samo-

vale na raznih natečajih, nekajkrat jim je pomagala tudi Državna slovenska samouprava. Kritje približno 20-25-odstotnega proračunskega primanjkljaja porabskih šol je spravljalokrajevne samouprave (občine) v zelo težek položaj, kajti dodatna sredstva za šole so lahko zagotovile le na rovašč drugih dejavnosti. V tem letu je situacija še težja, kajti za 50-

nostnih šol z majhnim številom otrok vršilo iz proračuna Republike Madžarske. Prav tako bi želeli, da se uvrstita osnovni šoli Gornji Senik in Števanovci v program nove vlade, ki si je zadala nalogo izboljšati šolske pogoje v 100 šolah na Madžarskem,« je povedal dr. Zlatko Muršec.

Navzoči so opozorili na to, v kolikor je finančni položaj šol res tako kritičen, naj se ne bi čakalo na realizacijo srečanja med šolskima ministroma, temveč naj se slovenski organizaciji nemudoma obrneta pisno na obe ministrstvi. Bil je dan tudi predlog, da – glede na skoraj brezizhoden položaj dveh šol – naj jima skoči na pomoč slovensko šolsko ministrstvo, kajti porabske osnovne šole neposredno ne dobivajo nobenih sredstev iz matične domovine. V prihodnje je pa vseka kor zaželjeno, da se te šole financirajo iz madžarskega proračuna. To je sicer že nekaj let povratna tema na zasedanjih Madžarsko-slovenske mešane manjšinske komisije, toda lahko bi zapisali, da brez vsakih rezultatov.

Eva Lazar, predsednica Komisije za šolstvo pri DSS, je opozorila na problem slovenskih učbenikov, ki so jih pripravili porabski učitelji oz. svetovalka za narodnostne šole v Porabju Valerija Perger. Kljub obljubam, da bodo učbeniki do septembra natisnjeni, teh učbenikov še niso izdali. Šolsko ministrstvo se izgovarja na finančne težave. Zaradi tovrstnih težav in finančne negotovosti je slabo tudi razpoloženje med učitelji, kar negativno vpliva na vsebinsko delo.

Klara Fodor, sekretarka Zveze, je bila mnenja, da se mora nadaljevati strokovna pomoč iz Slovenije. Stroške vzgojiteljic in glasbenega pedagoga, ki prihajajo iz Slovenije, bo v prihodnje krila sama Zveza iz svojega proračuna. Zaradi izboljšanja znanja materinščine pa ne bi bilo odveč razmišljati o gostujočih učiteljih

iz Slovenije na naših šolah. Ta praksa se je dobro obnesla pri nekaterih drugih manjšinah, recimo pri Srbih ali Nemcih.

V drugem delu sestanka je bilo največ govora o položaju Radia Monošter. Po mnenju Franceka Mukiča, direktorja in urednika radia, so se obljube z madžarske strani le delno uresničile. Madžarska stran je dala le polovico od obljubljenega denarja (5 milijonov forintov), zaradi tega se radio velikokrat ne more prijaviti na razpise, kajti nima denarja v rezervi za lastni delež. Zaradi slabe slišnosti radia v določenih predelih Porabja je nujno potrebno izboljšati tehnične pogoje. Ta problem lahko delno reši to,

Budimpešti *Andrejem Gerenčerjem* in predsednikom Urada za narodne in etnične manjšine na Madžarskem *Antalom Heizerjem*, do katerega je prišlo ob njunem obisku v Monoštru na zboru slovenskih elektorjev. Na pogovoru je sodeloval tudi generalni konzul.

O financiranju slovenskega radia je predsednik Heizer povedal, da se bo radio v letu 2003 finansiral iz namenskih sredstev za manjšine. Dodal je tudi, da bo Urad strog pri obravnavi in dodelitvi sredstev za manjšinske institucije, zato morajo biti prošnje (prijava) strokovno utemeljene, oziroma morajo vsebovati realne podatke. Za denarna sredstva za delovanje radia in razvoj tehnike za

Erika Glanz, Eva Lazar, Klara Fodor in Francek Mukič na sestanku na generalnem konzulatu.

upravi, predstavnico Zveze Slovencev na Madžarskem, sekretarko *Klaro Fodor*. Sestanka so se udeležili tudi predstavniki slovenskih medijev, direktor slovenskega radia v Monoštru *Francek Mukič*, urednica televizijskih oddaj Slovenski utrinki *Ibolya Dončec* in urednica časopisa Porabje *Marijana Sukič*.

Namen sestanka je bil, da bi skupaj iskali rešitev problemov, ki se pojavljajo v Porabju. Pogovor se je vrtil v glavnem okrog dveh glavnih problemov, to sta financiranje porabskega šolstva in slovenskega radia v Monoštru. Najbolj pereč problem slovenskega Porabja je šolstvo, katerega položaj se je v tem letu poslabšal. Porabske narodnostne šole so se tudi prejšnja leta zaradi majhnega števila učencev ubadale s finančnimi težavami, ki so jih reševale z dodatnimi sredstvi iz občinskih proračunov, s sredstvi, ki so si jih pridobi-

stotno zvišanje plač pedagoškega kadra je vlada zagotovila le 30 odstotkov sredstev, za ostala sredstva morajo poskrbeti občine. Obstaja sicer možnost kompenzacije, toda sredstva se zagotavljajo preko razpisov. Stvar se lahko precej zavleče, kot je to povedal predsednik DSS, obnem gornjeseniški župan. Kompenzacijski denar bo verjetno prispel šele pozno jeseni, šole pa morajo delovati tudi do takrat, kakor tudi učitelji dobivati plače. Po mnenju Martina Ropoša je situacija kritična, kajti šole imajo v tem trenutku zagotovljen proračun približno za 6-7 mesecev in zaradi brezizhodnega položaja se lahko zgodi, da se zapreta dve osnovni šoli v Porabju. Generalni konzul je navzoče seznanil s tem, da je slovenska stran dala pobudo za srečanje dveh šolskih ministrov. »Na področju šolstva je potrebno omogočiti, da se bo v letu 2003 financiranje narod-

Zbor slovenskih elektorjev je nudil tudi možnost za pogovore med slovenskim veleposlanikom v Budimpešti, *Andrejem Gerenčerjem* (drugi z leve) in predsednikom Urada za narodne in etnične manjšine na Madžarskem *Antalom Heizerjem* (četrti z leve).

da se bo začel v tem letu v nekaterih vaseh Porabja graditi kabelski televizijski sistem, preko katerega bo zagotovljena tudi boljša slišnost radia.

Po informacijah Franceka Mukiča državni proračun Republike Madžarske za leto 2003 vsebuje tudi denarna sredstva za delovanje Radia Monošter, nihče pa ne ve, koliko od zaprošenih 20 milijonov forintov bo dejansko dobil radio v letu 2003.

Ta informacija je bila potrjena tudi na pogovoru med veleposlanikom R Slovenije v

boljšo slišnost mora kot lastnik zaprositi Državna slovenska samouprava. Predsednik Heizer je ponudil možnost, naj se predstavnik slovenskega veleposlaništva udeleži strokovnega dela, ko se odloča o vsoti denarne podpore manjšinskim institucijam, med njimi slovenskemu radiu. Dodal je, da bo vsota denarne podpore, ki jo bo dobil slovenski radio iz namenskih sredstev za leto 2003, v letu 2004 že postavka v proračunu Državne slovenske samouprave.

Marijana Sukič

Pavlov večer v Somboteli

Pred 57. letjimi, 2. januarja 1946. leta, je v Somboteli mrav dr. **Avugst Pavel**. Zato se ga Slovensko društvo Avugst Pavel v Somboteli spomni vsikšo leto januarja to. **11. januarja 2003** so leko čuli, kak je Avugst Pavel prevajajo slovensko prozo v madžarsčino.

Sombotelčani so najoprvm slišali odlomke iz prevoda **Martina**

Krpana, štero je napiso **Fran Levstik**. V slovensčini je što **Francek Mukič**, madžarski prevod pa je gorštelja **Judita Pavel**.

Avugst Pavel je tak piso o tej pripovejsti:

„Pripovejst o Martini Krpani, štera je bila napisana

1858. leta, je najbole podobna madžarskoj pripovejsti o Tolđi Mikloši. Sploj pa v tistom tali, gde se bojujejo. Umetniški prevod je nej dobesedni prevod.

Dober prevod je tisti, o šterome tak pravijo, ka je takši, lik če bi biu madžarski napisani. Ništerne besedne zveze je Pavel rejsan tak dojbrno: „ostal bi rajši doma za pečjo! - Jobb lett volna odahaza maradnó a kályhasut-ban!“, „pojdi mi izpred oči! - pusztulj a szemem elől!“, „vzamem ti glavo. Pa ne zameri! - lenyiszálom a fejed. Ne vedd ezt zokón tőlem!“, „se vrne proti mestu - vissza-kocog a város felé“.

Avugst Pavel je v svojom prevodu bole na fajni, lepše napiso Levstikove misli. Eden stavek je pa Pavel naupek dojbrno. Brdavs pravi Krpanu: „da ne bi strašil svoje matere - ka pomeni: meg ne ijeszđ öreg édesanyád“. Pavel pa je dojbrno: „meg ne rikasson öreg édesanyád“. Namesto „rikasson“ bi mogo napisati „rikasd“.

Tadale so se Sombotelčani spominali prevajalskoga dela Avugsta Pavla z odlomki iz prevodov dela **Ivana Can-**

kara. Avugst Pavel je 1939. leta tak piso o Ivani Cankari: „**Ivan Cankar (1876-1918) je najveksi, najbole poznani slovenski pisateu. Piso je pesmi, drame, novele in romane. Njegove romane je spozno cejli svejt... Jezik Cankarjevi del je najbole bogati, najlepši slovenski jezik.**“

Avugst Pavel nej prevajajo

vensko lüstvo. Stara ženska, štera je ostala sama, je simbol slovenskoga lüstva, slovenske domovine, štera tó méra. Depa zato donk geste nikšo vóvidenje. Na konci romana - piše Pavel - zasvejtí plamén vüpanja, šteri vsikder vekši grata in nutposvétne cejlo slovensko nébo.

Avugst Pavel je zadnje stavke tak prevedo, ka vse vidimo pred očami, lepše vidimo eške, kak pri Cankari. Ka je pri Cankari „**Tam doli**“ (ott lent), tisto je pri Pavlu: „**A domb alatt, a völgyben**“. Pri Cankari „**majhna rdeča luč je trepetala**“, pri Pavlu „**egy parányi piros mécses villant meg. Reszketve pislákol**“. Pri Cankari „**iskra se je spre-menila v mirno, jasno belo svetlobo**“, pri Pavlu „**a lángocska nyugodt, ragyogó fehér fényességgé hatalmasodott.**“

Roman **Potepuh Marko in kralj Matjaž** je Cankar napiso 1905. leta. Tau je sto nutpokazati, ka slovenski narod o tome senja, ka de gnauk živo v bole pravičnom svejti. Cankar: „**Zakaj bi jim kratil to koprnjenje? Kako bi živeli brez njega?**“ Pavel: „**Miért vegyem el tőlük ezt a sóvárgást? Hogyan lehetnének meg nélküle?**“

Pavel je najšo najbaugšo rejč za slovesko „koprnjenje“, v madžarsčino je prevedo za „sóvárgás“. Slovensko lüstvo je v zgodovini vsikder stejlo samo svoje biti. Tau se njim je posrečilo 1991. leta, gda je Slovenija sama svoja, samostojna država gratala.

Roman **Hlapce in njegova pravica** je Cankar napiso 1907. leta, ko je kandidiral za poslanca parlamenta avstro-ogrske monarhije kak član socialdemokratske partije. Cankar je tak pravo, ka je prej sto napisati volilno brošuro, pa se ma je posrečilo napisati svoj najbaugši roman. V Cankarjevem stavku „ne izkušaj jih predolgo“ rejč „jih“ Pavel nej tak dojbrno, ka „öket“, lik lepše: „gyarló teremtményeidet“. Besedna zveza „slab od bridkosti“ je pri Pavlu „keserűség emészti“.

Ivan Cankar je napiso svoj roman na začeti 20. stoletja, šteroga je Avugst Pavel prevodo pred drugo svetovno bojno. Depa ta roman je tudi gnes aktualen. V gnešnjom

svejti nas multinacionalne fabrike, baute, globalizacija postaršujejo! V tom svejti prausen človek tó dostakrat

Pavla iz 1937. leta nas malo batrijo: „... o življenji in kulturi evropski narodov nedo odlaučali pükše, liki mesijanska lübezen in poma- uč najbaugši lidaj.“

Tau miseu bi dopolnila s tem, da nej samo najbaugši, liki tudi mi, člani sombotelskoga slovenskoga društva, leko dosti včinimo za tau, ka bi eden drugoga spoznali in poštváli. S tem tó, da se spominamo na Avugsta Pavla, na njegovo delo. Da se z lüstvom na Cankovi, gde se je Pavel naraudo,

Iz Pavlovi prevodov

zaman išče svojo pravico. Slovenski in madžarski narod gnes dosta brodi o tome, če ma dobro ali lagvo bau v Evropski uniji. Misli Avugsta

padašivamo.

Marija Kozar

Posnetka: Francek Mukič

Odlomke sta gorštelja Francek Mukič in Judita Pavel

samo misli Ivana Cankara, liki njegvi lepi slovenski jezik je prejkobno na lejpi madžarski jezik. V noveli **Sveto obhajilo** (prečiščavane) se Cankar spomina svoji srmački mlašeci lejt in svoje matere, štera je rano mrla. Ništerne lepau prevedene reči: „**smo se ozrli proti durim (dverim) - mindnyájunknak a szeme ajtóra szegezödött**“; „**oči so bile solzne - könnyes szemekkel pillogtunk egymásra**“; „**pri peku je pokrambjala - a péknél kicsit ellereferélt**“; „**ura je visela na steni kraj peči - az óra ott ketyegett a kályha mellett a falon**“.

Naslov Cankarjevoga romana **Na klancu** je Avugst Pavel nej djanau, dobesedno prevedo (A lejtón), liki tak, ka že iz naslova vejmo, zaka dé v romani: **A szegénysoron**. K prevodi je Pavel napiso uvod. V uvodi pravi, ka v Cankarjevom romani je nej sama edna pripovejst o tome, v kakšom sarmastvi živi slo-

Vabimo Vas na obisk POTUJOČE KNJIŽNICE

Pokrajinske in študijske knjižnice

Murska Sobota.

Brezplačno Vam nudimo izposojno

knjig, zvočnih in videokaset.

Gradivo si lahko izposodite za tri tedne.

Vaš kraj bomo obiskali

v sredo, 5. februarja.

Čakamo vas:

- na Gornjem Seniku od 9. do 10. ure,
- v Števanovcih od 10.30 do 11.15. ure,
- v Monoštru

- pri osnovni šoli I. Széchenyi od 11.30 do 12.30

- pri hotelu Lipa od 13. do 14. ure.

Spoznavajmo sosede

Občina Šalovci

Po vodo čez mejo?

Občina Šalovci leži v porečju Velike in Male Krke na severovzhodu Goriškega. Razprostira se na 58 km² površine. V šestih vaseh (Šalovci, Dolenci, Budinci, Mar-

Župan občine Šalovci
Aleksander Abraham

kovci, Čepinci in Domanjševci) živi nekaj več kot 1700 prebivalcev, ki se ukvarjajo pretežno s kmetijstvom. Gre za narodnostno mešano občino; velika večina prebivalcev madžarske narodnosti (približno 280) pa živi v Domanjševcih. Ker industrije ni, sta kmetijstvo in turizem področji, kjer so ustvarili nekaj novih

ne toliko, kot so računali. In katerim nalogam so v občini Šalovci namenjali in še namenjajo največ pozornosti?

V obnovo šole, ki je usposobljena za devetletko, so vložili 430 milijonov tolarjev. Zdaj pa jih čakata še dva velika zalogaja: kanalizacija in vodovod. Tako bodo uredili kanalizacijsko omrežje na območju Šalovec in Domanjševce, in sicer v dolžini okrog trideset kilometrov. Vrednost investicije je 650 milijonov tolarjev, od tega so 350 milijonov tolarjev dobili iz programa Phare. Slednje je plod sodelovanja s sosednjo madžarsko lokalno skupnostjo Bajánsenye. Pripravljajo tudi projekte za gradnjo vodovoda na območju celotne občine v vrednosti 900 milijonov tolarjev. Čez 70 odstotkov krajanov se je odločilo, da bo sofinanciralo to pomembno naložbo. Obstaja tudi možnost, da se bodo z madžarskimi partnerji dogovorili, da bodo vodo "kupovali" preko meje oziroma da bi jih oskrbovala vodovoda z Verice in Bajánsenya.

V šalovski občini skrbijo tudi za ohranjanje kulturne

cih, ki leži med vinogradi na gozdni vzpetini nad vasjo, in je bila prvič omenjena že leta 1208. V bližini Šalovec, na cesti proti Markovcem, so uredili Frimmov vodnjak. Leta 1850 ga je zgradila grofovska družina Frimm. Okoliški prebivalci so ga uporabljali vrsto let, pred leti pa so ga obnovili in uredili okolico. Poskrbeli so tudi za ureditev okolice zanimivega kostanja v Budincih, ki s svojo starostjo in nadpovprečnim obsegom sodi med naravne znamenitosti. V njegovi senci stoji tudi kapelica.

Kot vemo, se je lani uresničila dolgoletna želja prebivalcev z obeh strani meje, saj se je odprl mejni prehod Čepinci-Verica. "Lepotna napaka", dva kilometra makadamske ceste, pa naj bi bila popravljena še letos, saj naj bi po besedah župana Aleksandra Abrahama slovenski minister za promet zagotovil, da bo država prispevala potreben denar za asfaltiranje omenjenega cestnega odseka.

Občina Hodoš

Dobro sodeluje s sosedi

Po štirih letih delovanja občine Hodoš-Šalovci so se prebivalci vasi Hodoš in Krplivnik leta 1998 podali

Župan občine Hodoš
Ludvik Orban

na samostojno pot. Občina Hodoš spada med najmanjše občine v Sloveniji, saj meri le nekaj nad 18 km² in ima 370 prebivalcev. Le-ti so v veliki večini madžarske narodnosti; po verodostojni prevladujejo evangeličani, nekaj je rimokatolikov.

Kljub velikim težavam v kmetijstvu (kmetijska politika, ostarelost prebivalstva, škode zaradi velike divjadi) kmetijstvo še vedno ostaja poglavitna panoga. Novozgrajeni železniški mejni prehod in skupna železniška postaja sta poskrbela za nekaj novih delovnih mest. V sodelovanju z železnico so zgradili skupno čistilno napravo, izgrajeno pa je tudi kanalizacijsko omrežje.

Sicer pa so v obeh krajih in zaselku Domaföld asfaltirali še nekaj odsekov cest in poskrbeli, da do vsake hiše vodi asfaltna cesta. Tako kot v sosednjih Šalovcih imajo tudi na Hodošu težave s pitno vodo. Vodovodno omrežje je sicer že delno zgrajeno, toda vode večkrat primanjkuje.

Pred meseci so se lotili obnove in razširitve kulturnega doma, njegovo notranjost so že uredili, zdaj je potrebno poskrbeti še za fasado. Poleg dvorane, ki je dvakrat večja, kot je bila prejšnja, je tu še nekaj drugih klubskih prostorov.

»Dokument je pripravljen s finančno pomočjo Evropske skupnosti. Stališča izražena v tem dokumentu so stališča radia Murski val in časopisa Porabje ter se v nobenem primeru ne morejo obravnavati kot uradno stališče Evropske skupnosti«

Kljub temu da se otroci šolajo v dvojezični osnovni šoli v Prosenjakovcih, prva dva razreda še vedno obiskujejo v domačem kraju. Učilnice in prostori vrtca so bili že v zelo slabem stanju in ob pomoči države, ki je prispevala 80 milijonov tolarjev, od lanskega oktobra potekajo obnovitvena dela, ki naj bi bila kmalu končana.

delovnih mest. Nekaj je obrtnikov, nekaj zaposlitev je prinesla nova železniška povezava z Madžarsko, vendar

dediščine. In kaj zanimivega si lahko ogledate? Od cerkva naj omenim cerkev svetega Martina v Domanjšev-

Po besedah župana Ludvika Orbana bodo letos nadaljevali s komasacijo zemljišč ob železniški progi, urediti morajo ulično razsvetljavo, pločnike, razmišljajo pa tudi o gradnji doma za starejše občane.

Občina Hodoš dobro sodeluje s sosedi na madžarski strani, predvsem v krajih Bajánsenye in Magyar-szombatfa, sicer pa so pobrateni tudi z občino Hodoš na Slovaškem, sodeluje pa tudi s krajem Sand (bližina Nagykiszé).

Silva Eöry
posnetki: NJ, SE

„Leko delaš z odgovornostjo, dapa baukše je, če z dobro voljo...“

Erika Glanz pravi, ka se je čudila, gda je lani decembra dobila pismo, in sterom je pisalo, ka dobi *Priznanje za manjšine*. Prej zatok najbolje, ka je nej včujčena, ka bi dobivala priznanja. Dapa zatok je vesela tō bila, vej je pa prej dobro čutenje, ka je že par lejt v penziji, pa so dunkt nej pozabili na njau. Priznanje, ki ga dava Manjšinska komisija županijske skupščine Železne županije, je bilau samo apropo, ka sva se pogačevali o tom, kak je z gorenjeseničke deklčihe gratala najprvin leranca, potistim pa ravnateljica šaule v svojoj rojstnoj vesi. Brezi mlajšov, dijakov je pa potistom tō nej mogla ostati, gda je v penzijo šla. Na varaški gimnaziji vči slovenščino, pa če rejsan nega dosti mlajšov, se tere, ka bi kak največ jim leko prejkda. Znanje in odnos.

• Gda si se odlaučila, ka 'š leranca?

»Gda sam v gimnazijo ojdla. Če bi te mejla telko možnōsti kak gnes, te bi šla na »teren«, gde nūcaš gezihe. Trno so me zanimali gezihi, dapa v tistom časi je težko bilau, zatok sam se odlaučila, ka mo šla za učiteljico.«

• Ali je pri tauj odločitvi bijo boter ali bila botra kakšen školnik ali kakšna leranca na Gorenjom Seniki, kama si v šaulo ojdla?

»Rejsan sam dobre lerance pa školnike mejla. V tistom časi je Gašpar Karči bači biu ravnatelj (igazgatō) na Gorenjom Seniki, on mi je po mago, ka sam se leko tadala včila. Moram eške omeniti svojoga razredničara, Papp Gyula bačina. Eške gnes se spominam, kak nas je spodbujal, »včiti se, včiti se«. Onadva sta iskala možnōst, kak bi se leko tadala včila. Tistoga ipa eške nej bilau redni autobusov, v Monoštri pa nej dijaškoga doma, tak sam nej mogla titi v Varaš na gimnazijo. Onadva sta nikak zvedla, ka mam teticō v Budimpešti, pisala sta ji, če bi leko pri njej bila pa tam v gimnazijo ojdla. Njima sam trno hvaležna, tau sam njima večkrat povedala, dokeč sta živala.«

• Z male vesi si prišla kak 14 lejt stara deklčiha v velki varaš. Kak si se tam

čutila?

»Teško je bilau, tau je bilau 1956. leta. Istina, ka sam v gimnazijo ojdla v 20. okrožji Budimpešte. Tau je bila bole proletarska četrt, tak ka nej bilau velkoga razločka med menov, učenko z vesi, pa med drugimi. Brž sam se goranajšla, dapa zatok mi je prvo leto težko bilau. Če samo tau povejm, ka sam pau leta iz kemije samo dvojke (ketteseket) mejla. Tau nej čūda bila, vej pa na Gorenjom Seniki smo nej meli školnika za kemijo. Na te vōre je prišla kašna leranca po nam pravla, naj taprštemo tisto, ka v knjigaj piše. Dapa tetica mi je pravla: »Ali se 'š včila ali deš domau!« Te so mi padaškinje pa profesorica pomagale, na konci leta sam že samo petke mejla. Pri drugi predmetaj sam nej mejla probleme.

Nej bi pa mogla povedati, ka so gimnazijska lejta lejpa bila, najbōla rada se spominam na učiteljišče, gde sam mejla takše dobre profesore, ka sam njim do gnes hvaležna. Vedeli so, ka sam slovenske narodnosti, zatok se mi je bole težko včiti v vogrskoj rejči. Vsi so mi pomagali, istina ka sam se ge tō trūдила. Včiu me je znani jezikoslovec Sándor Hernádi. On je šegau meu povedati: »Poglejte Eriko, njena materna rejč je slovenska, dun se vse navči. Vse se leko navči, če človek šče.«

Leko ka je Erika ranč na gimnaziji dobila tašen dober fundament (osnove) iz kemije, ka se je potem, gda je že delala na Gorenjom Seniki kak leranca razrednoga pouka, tadala včila. Gratala je učiteljiha kemije. Istina, ka go eške gnesden trno boli, ka go je ravnateljica nej pistila, ka bi glasbeno vzgojo študirala. Za tau je fejsť volo pa frajti mejla. Dapa tisto so takšni časi bili. Na šauli so nej meli kemičarke, morala je baugati svojo prejdno.

nauvo idejo, so me sprva bu ma čudno gledali. Dapa po malek so se včujzeli tak školnicke kak stariške. »Slovenščino je tistoga ipa včiu na šauli Adraž Čabai, istina ka so te eške menje vōr meli kak zdaj. Po tistim je začnila slovenščino včiti Erika tō.

»Tistoga ipa je vsakši učenec dobro govoriu narečje, tak nej bilau težko slovenščino včiti, nej bilau težko dosega ti uspehe. Če bi gnes telko znali učenci, bi idealno bilau,« je nam povedala Erika.

Erika Glanz (na sređi) na Gorenjom Seniki, gda je prejkvela priznanje

Včiti se ji je nikdar nej vna užalo. Gda je že ona vodila seničko šaulo, si je pā sedla v šolsko klopi, diplomirala je na katedri za slovenski jezik v Sombotelu.

• Gda si v Budimpešti končala učiteljišče, si včasim nazaj prišla na Gorenji Seniki?

»Nej, par mejsecov sam delala v Budimpešti v dijaškom daumi kak vzgojiteljica, februara, gda se je na Seniki spraznilo eno mesto, sam prišla domau.

• Kak so nate gledali tvoji nekdanji školnicke pa lerance? Gvušno si mejla nauve ideje, oni so pa mislili, ka mlada »šmrklja« šče svejť na glavau postaviti. »Tak je bilau. Gda sam prajla, ka morajo mlajši s sebov prinesti športne copate v šaulo ali sam mejla kakšno

Erika je 1969. leta gratala podravnateljica. Tistoga ipa je dosti mlajšov bilau na senički šauli, več kak 300 mlajšov so meli samo na Gorenjom Seniki. Šaula je mala bila, tak so pa morali včiti dopodneva pa popodneva. Že kak namestnica ravnateljica je začnila iskati pomauč, kak bi leko šaulo razširili. S pomočjav županijskoga predsednika Györgya Gonde je dosegnila, ka se je šaula razširila, vsi so meli svoj plac, mlajšom nej trbelo zadvečerak v šaulo ojditi. Tau delo je tadala pelega te tō, gda je ravnateljica gratala (1977). Šaula je dobila kabinete za kemijo, fiziko, tehniko. Pauleg šaule so napravili športno igrišče tō, pri tom je pomagala

Slovenska zveza. Vplani so meli eške telovadnico, dapa v 90. lejtaj je že malo mlajšov bilau na šauli, zatok se njim tau nej posrečilo.

Poleg dela na šauli je Erika aktivna bila pri manjšinski organizacijaj tō. Bila je članica državnega odbora Demokratične zveze južnih Slovanov, en čas je bila podpredsednica tō. Pomagala je pri ustanovitvi Slovenske zveze, od začetka je članica njenoga predsedstva. Njena delavnost pa zanesljivost (megbizhatōság) je dobro znana.

• Nej dugo po tistim, ka si šla v penzijo, smo te že pā srečali na katedri. Kak tau?

»Leta 1998 sam šla v penzijo, mislila sam, ka se včujzemam, dapa nej. Tistoga ipa so iskali profesorico slovenščine na gimnaziji pa sam se rada podala za tau delo. Od 1. januara 1999 včim na gimnaziji. Letos mam 12 dijakov, tau se pravi, ka največ tri v enom razredi. Med njimi je velka razlika, če poglednemo, kelko znajo slovensko, tak ka je nej leko delati z njimi. Dostokrat je prosim, naj doma povejo starišom, naj gučijo z njimi slovenski. Ne vejim, zakoj stariške ne vidijo, kakšno krivico delajo svojim mlajšom.«

Tau, ka Erika dobro dela, leko dolazmejrimo po tom tō, ka vsakšo leto več dijakov naredi jezikovni izpit iz slovenskoga jezika, vsakšo leto se najde en ali dva dijaka, steriva se odlaučila za šaulanje v Sloveniji. Za tau je potrebno nej samo Erikino znanje, liki njeno srce, njeni odnos do slovenščine, do slovenstva. Pravi odnos dostikrat več pomeni kak brezhibno znanje.

Marijana Sukič

OD SLOVENIJE...

Za politiko postopnih korakov

Slovenski premier Anton Rop, ki se je ob robu zasedanja štirilaterale v Zagrebu srečal tudi s hrvaškim kolegom Ivico Račanom, je po srečanju slovenskim novinarjem povedal, da sta se z Račanom dogovorila za nadaljnje sodelovanje in izrazila veliko pripravljenost, da se problemi rešujejo. Oba se za vedata, da problemi niso enostavni in da se jih ne da rešiti čez noč, zato sta se dogovorila za politiko postopnih korakov.

Vložena pobuda za razpis referendumov o vstopu v EU in NATO

Vodje planskih skupin LDS, ZLSD, SLS in DeSUS, Tone Anderlič, Miran Potrč, Janez Podobnik in Ivan Kebrić, so v državnem zboru vložili predlogo za razpis posvetovalnih referendumov o vstopu Slovenije v EU in NATO. K pobudi za razpis referendumov sta pristopili tudi poslanski skupini SNS in SMS, medtem ko sta jo SDS in NSi zavrnili. Referendum bo 23. marca.

Železničarji poraženci, upravičenci do vračila vlaganj zmagovalci

V nedeljo, 19. januarja, so slovenski volilci odločili o dveh referendumskih pobudah. Izidi Republiške volilne komisije so pokazali, da pobudniki železniškega referenduma niso uspeli, medtem ko je pobuda združenja upravičencev do vračila vlaganj dobila prepričljivo podporo volivcev. Pri referendumu za železnice je proti pobudi železničarskih sindikatov glasovalo 50,9 odstotka volilnih upravičencev, za pa jih je bilo 47,12 odstotka. Referenduma je spremljala nizka udeležba, saj je na volišča prišlo le 31 odstotkov volilnih upravičencev.

Irena Barber v Porabju ni potrebno predstaviti, kajti poznajo jo na obeh straneh meje, povsod je prisotna, kjer se odvijajo pomembni kulturni in družbenopolitični dogodki, piše novele, komedije, časopisne članke, sodeluje pri oddajah radia Monošter, poje v zboru, vodi Društvo porabskih upokojencev, je članica in svetovalka pri Slovenski samoupravi na Dolnjem Seniku.

Irena Barber

• *Upam, da nimaš nič proti, da se tudi v rubrikah časopisa tikava, saj se pozna že vrsto let in sva si duševno precej blizu.*

- Seveda nimam nič proti, da se tudi v rubrikah časopisa tikava, ravno nasprotno, čutim se počašeno, veseli me, da sva si duševno lahko tako blizu.

• *Ljudje, ki te poznajo tu in onkraj meje, te cenijo in spoštujejo. Visoka, elegantna, ponosna postava, prirojena ekspresivnost, inteligenca, izobraženost, razgledanost so lastnosti, ki jih človek opazi že ob prvem srečanju s teboj. Ni naključje, da te porabski Slovenci smatrajo za svojo vodjo. Ko se na družbenih prireditvah oglasiš k besedi, se dvorana ovije v tišino, pogledi se uprejo vate. Poslušalci žejno požirajo tvoje besede.*

- To so ugotovitve, ki jih - menim - nisem vredna. Če pa ti tako misliš, je to eno najlepših priznanj v mojem življenju. Morala sem se - žal - postarati, ko mi je nek-

do ponovno dal krila, ki me skušajo povzdigniti v zaželjene višave - čeprav sem že malo opešana. To je zame darilo in to ne vsakdanje, temveč častno darilo, ki ga za vedno ohranim v srcu, čeprav se ta ugotovitev lahko šteje za egoizem. Meniš, da me tukajšnji ljudje, torej domačini tudi priznavajo, poslušajo me. Gotovo čutijo, da pripadam k njim, da sočustvujem z njimi, da moje srce utripa za njih. Namenoma nikoli nikogar ne žalim, toda včasih to tudi nehoti „uspe“. V takem primeru, kar se dogaja gotovo redko, doživim veliko travmo.

• *Vzorno gojiš porabsko slovenščino, ta stari slovenski jezik, ga skušaš ohraniti pri življenju tudi v tiskani obliki. Oživljaš stare slovenske besede, izraze, jih rešuješ od pozabe. Kaj te spodbuja k temu udejstvovanju?*

- Prav gotovo iz tega izhaja tudi to, da se čvrsto držim našega porabskega narečja. To je bil jezik, ki so ga govorili moji starši, moji predniki, ki v tem jeziku smo molili Boga, smo poslušali božjo službo v naših cerkvah, v tem jeziku smo izražali veselje in žalost, čeprav je njegov besedni zaklad že dokaj obubožal. Ponosni smo na to, da je naš jezik nekoč bil knjižni jezik, ki je bil sposoben za to, da je Kuzmič lahko prevedel Sveto pismo. Vse, kar sem do sedaj storila na književnem področju in kar bom storila v bodoče, delam z namenom, da bi prispevala svoj delež k njegovi ohranitvi. Težko je gojiti svojo materinščino številčno tako majhnemu narodu, kot je naš. Zato bi bila dolžnost vsakogar, ki mu materinščina leži na srcu, da prispeva svoj delež k njeni ohranitvi, koliko je v njegovih močeh. In to je tisto, kar tudi mene spodbuja k temu, da pišem v materinščini in ne pišem za to - kot je to moj slovenski prijatelj Miki Roš lepo izrazil - da bi me ljudje smatrali za velikega pisate-

Srce, ki utripa

lja. Upam, da ta prizadevanja niso zaman, še niso popolnoma zamujena.

• *Menim, da porabski slovenski jezik ne razpolaga s tako bogatim besednim zakladom, ki bi ti omogočal izražanje na nivoju zahtevnega stila, ki bi bil v skladu s tvojo invencijo, fantazijo, filozofijo. Kako ti uspe premostiti ta problem?*

- Porabski dialekt slovenskega jezika je z leksikološkega vidika zares precej reven, kar takoj opazi tisti, ki hoče kaj napisati v tem jeziku in se hoče malo bolj slikovito in raznoliko izraziti. Ne vem, kako si ti ravno v mojem primeru spoznala ta moj največji problem, s katerim se moram soočiti vsa kokrat, ko želim nekaj izraziti malo lepše, v izbranem stilu, predirljivo, ko bi hotela uporabiti tudi izrazna sredstva fantazije, ali kakor ti omenjaš - filozofije. V skrajnem primeru bi pomanjkljivosti narečnega besednega zaklada lahko dopolnila z izrazi iz knjižne slovenščine, toda - žal - knjižne slovenščine ne obvladam v potrebni meri. Je pa res, da mi Marijana Sukič, glavna urednica časopisa Porabje, v takih primerih rada pomaga in mi z lektoriranjem tudi popravi vse moje tovrstne napake. Pretirano dosti pa tudi za to ne smemo uporabljati knjižnih slovenskih besed, izrazov, ker jih tukajšnje prebivalstvo ne razume. Te pomanjkljivosti našega narečja skušamo premostiti na dva načina. Poleg besede, ki jo prevzamemo iz knjižne slovenščine, v oklepaju navedemo njen madžarski ustreznik ali skušamo pogrešni pojem - če se da - opisati.

• *Kateri so tisti jezikovni viri, iz katerih lahko zajemáš?*

- Jezik, ki ga uporabljam, je izvirno porabsko narečje, ki sem ga - kot se po navadi pravi - vsrkala z materinim mlekom. Ampak tudi to ni tako enostavno, kajti naše

porabsko narečje ni enotno v sedmih porabskih slovenskih vaseh. Ko pišem za porabske Slovence v narečju, moram upoštevati tudi te iniače in uporabljati sinonime, ki jih povsod razumejo. To zahteva od mene veliko koncentracijo, ne povzroča mi pa nobenih težav, ker poznam vsako izmed iniač, kajti službovala sem daljši ali krajši čas v vsaki naši vasi. Ne da bi se hvalila, moram priznati, da ljudje hvalijo moje spise, rekoč da so za njih najbolj razumljivi in zato tudi najbolj brani.

• *V preteklih letih si opravljala razne politične in družbene funkcije. Bila si več let članica Županijskega sveta Železne županije, članica Komisije za manjšine pri Županijskem svetu Železne županije, članica Županijskega odbora Domovinske ljudske fronte, sekretarka izvršnega sveta Občine Dolnji Senik.*

- Izvršni svet Občine Dolnji Senik je pravzaprav 33 let bilo moje delovno mesto. Tri vasi so sodile v mojo pristojnost. Moje takratno delovno področje sovpadalo v glavnem s funkcijo današnjega okrožnega notarja. Moje stranske zaposlitve so večinoma povezane z našo Zvezo. Od leta 1967 naprej sem neprenehoma bila članica Zveze južnih Slovanov kot tiskovna poročevalka, nato ustanovna članica Zveze Slovencev, štiri leta sekretarka Zveze, vse do lanskega občnega zbora pa članica predsedstva.

• *Zakaj si se odpravljala večine teh funkcij?*

- Večina teh funkcij je bila ukinjena s spremembo političnega sistema. Glavnega poklica, notarskega posla, sem se pa prostovoljno odrekla zaradi funkcije, za katero so me pooblastili ob ustanovitvi Zveze Slovencev, 27. oktobra 1990. Ta odločitev zame ni bila lahka, toda začutila sem, da je prišel čas, ko moram vso svojo ustvarjalno energijo

za porabske Slovence

vložiti v našo slovensko za-
devo, to delo pa zahteva
celega človeka. S tem nočem
reči, da sem v tistih triintri-
desetih letih, ko je notarski
posel bil moje glavno delov-
no področje, zanemarjala
vprašanje kulturnega življe-
nja porabskih Slovencev.
Ravno nasprotno. Vse moje
naštete funkcije sem v prvi
vrsti izkoriščala za to, da us-
merim pozornost na proble-
me narodnostne manjšine.
Imela sem v rokah precej
oblasti, ki je nikoli nisem
zlorabljala, sem jo pa izkori-
ščala v prid tukaj živečega
revnega prebivalstva, da
jim poskrbim kakšne mož-
nosti za zaposlitev, da jim
izboljšam delovne pogoje,
da se končno premaknejo z
mrtve točke. Sedaj imamo
tudi nove naloge, nekateri
problemi so zastareli, druge
moramo gledati z novega vi-
dika. Odločilno zame je tudi
dejstvo, da sem se upokojila
in nekatere stvari vedno
bolj prepuščam mladini.
Štejem se pa za srečnega člo-
veka, ko na nešteti področ-
jih vidim plod dela, ki sem
ga v teh treh desetletjih vlo-
žila v zadevo naše manjšine,
skupno s svojimi sodelavci.
Obenem pa moram poudari-
ti, da še cela vrsta nereše-
nih nalog čaka na našo mla-
dino. To je bil tudi razlog, da
sem se odrekla članstvu
predsedstva Zveze Sloven-
cev, čeprav sem v mojem go-
voru na občnem zboru za ša-
lo poudarila, da se me zlah-
ka ne znebijo.

• *Poleg književnega delo-
vanja imaš še en konjiček,
in sicer glasbo, ki jo gojiš
kot članica pevskega zbora
August Pavel. Pesem ti oku-
pira dušo. Zaljubljena si v
njo. Ljubiš tudi klasično
glasbo. Ali si lahko predsta-
vljaš življenje brez melodi-
je?*

- Ne, nikakor ne. Glasba je
moje življenje. Glasba je
praznik duha. Brez melodi-
je bi bila naša srca revna, na-
še duše prazne. Bog me je
bлагословil z dobrim poslu-
hom in dokaj dobrim gla-
som. Tisti, ki poznajo narod-

ne pesmi posameznih slova-
nskih narodov, vedo, da je
zanje značilna večglasnost.
Ko sem bila stara približno
šest let, sem že brez nadalj-
njega pela v tercetu. Že v
otroških letih sem postala
strastna pevka. Doma sem
pela v cerkvenem zboru, po-

odrivam v ozadje ravno
književno dejavnost. Imam
sicer že celo zbirko gotovih
novel in zelo rada bi doži-
vela še eno izdajo mojih del.
Imam še toliko za poveda-
ti... Zadnje čase pišem tudi
komedije za števansko
dramsko skupino, pišem

Irena Barber v madžarskem Parlamentu ob
prevzemu »Priznanja za manjšine.«

zneje – kot dijakinja – sem
tudi povsod iskala prilož-
nost za petje. S časom sem
spoznala tudi klasično glas-
bo. Z velikim navdušenjem
sem poslušala v koncertnih
dvoranah Budimpešte, Győ-
ra in Szombathelya Mozar-
ta, Bacha, Beethovna, Čaj-
kovskega... Naravno sem
navdušena posebno za glas-
bo svojega naroda. Brez te
glasbe za mene ni življenja.
S petjem lahko izraziš vse:
veselje, melanholijo, plemen-
itost srca, duševni mir. Že
vrsto let pojem v gornjese-
niškem slovenskem pevs-
kem zboru August Pavel. Po-
gostokrat gostujemo tudi v
Sloveniji. Posebno dožive-
tje je za nas vsakoletni nasto-
p v Šentvidu, kjer poje ista
časno 220-250 zborov,
več tisoč ljudi. Ta nastop nas
vedno gane do solz.

• *Zanima me še, kakšno
književno delo je v pripra-
vi, s čim se sedaj ukvarjaš?*
- Zadnje čase se ukvarjam
z različnimi drugimi zadevami
in zaradi pomanjkanja časa

članke za časopis Porabje,
udeležujem se malo tudi
družbenega življenja in čas
hitro mineva.

• *Za dejavnost na književ-
nem področju si bila odli-
kovana tako v Sloveniji ka-
kor tudi na Madžarskem.
Prosim te, da še na kratko
našteješ priznanja, ki si jih
bila deležna.*

- Za književno dejavnost
sem trikrat dobila visoko
nagrado. Leta 1975 sem od
ministra za prosveto prejela
odlikovanje »Za socialistič-
no kulturo«. To sem prejela
v prvi vrsti za kulturno de-
javnost in le delno za knji-
ževno. Leta 1985 sem že iz-
razito za literarno delo

prejela v Ljubljani kulturno
priznanje »Odličje svobode
z zlatim listom«. Leta 2000
sem bila odlikovana z držav-
no nagrado R Madžarske
»Za manjšine«. Nagrado mi
je predal takratni ministrski
predsednik Viktor Orbán, v
prisotnosti predsednika re-
publike in več ministrov.
Ministrski predsednik je v
svojem nagovoru poudaril
v prvi vrsti mojo književno
dejavnost.

• *Kakšne perspektive ima-
jo po tvojem mnenju po-
rabski Slovenci v združeni
Evropi na kulturnem in
gospodarskem področju?*

- Zamisel evropske zveze ter
priključitev naše domovine
k njej je vsakodnevna tema
javnega obveščanja, kar
sproži pogosto živahne dis-
kusije. Zaradi tega je med
nami veliko skeptikov, po-
sebnost kar se tiče ekonom-
skega vidika, je pa tudi ve-
liko pristašev. Mi, ki se malo
globlje ukvarjamo s tem
vprašanjem, menimo, da je
združena Evropa naša edina
perspektiva, čeprav se bo-
mo morali soočiti z nešte-
timi težavami, preden bo
mo na vseh področjih po-
polnoma odgovarjali zahte-
vam. Poleg gospodarskega
razcveta pričakujemo od
unije tudi velik razmah na
področju ohranitve mate-
rinščine. Načelno se to la-
ko realizira, kajti že sama
ukinitve mej in nove per-
spektive na področju migra-
cije delovne sile spodbujajo
k boljšemu obvladanju jezi-
kov.

• *Želim ti tudi v bodoče obilo
uspehov. Hvala za pogovor
in hvala, da te lahko ime-
nujem svojo prijateljico.*

Suzana Guoth

... DO MADŽARSKE

Ponovne romske volitve

Vrhovno sodišče R Madžar-
ske je preklicalo rezultate vo-
litev na zboru romskih elek-
torjev ter odredilo, da se mo-
ra ponovno sklicati zbor rom-
skih elektorjev in se morajo
ponoviti volitve. Svoj odlok
je utemeljilo s tem, da se
tajnih volitev ni udeležilo več
kot 50 odstotkov elektorjev.
Zbor elektorjev je namreč
sklepeč, če se ga udeleži več
kot polovica le-teh. Čeprav se
je pred začetkom zbora regis-
triralo zadostno število elek-
torjev, je en del le-teh demon-
strativno zapustil dvorano,
zato se tajnih volitev ni udele-
žilo potrebno število elektor-
jev.

Programi, prireditve

• 24. januarja so člani skup-
ščine Državne slovenske sa-
mouprave v Budimpešti v
Parlamentu prevzeli poveril-
na pisma.

• Slovensko društvo A. Pavel
in Slovenska samouprava v
Sombathelyu prirejata 1. feb-
ruarja slovenski ples, na kate-
rem bo igral Vikend band iz
Slovenije.

• 7. februarja prireja Držav-
na slovenska samouprava
proslavo v počastitev slo-
venskega kulturnega praz-
nika za porabske osnovno-
ter srednješolce.

• 8. februarja bo v Som-
bathelyu v cerkvi sv. Martina
nastopil pevski zbor Acapella
iz Ljubljane. Koncert se bo
začel ob 19. uri. Na ta dan bo
gledališka skupina Nind-
rik-indrik nastopila v Budim-
pešti. Prireditve ob slovens-
kem kulturnem prazniku or-
ganizira slovensko velepo-
slaništvo.

• Osrednji program za poča-
stitev slovenskega kulturne-
ga praznika bo 9. februarja v
Slovenskem domu v Mono-
štru. Ob 14. uri se bo predsta-
vila Enciklopedija Slovenije,
ob 16. uri se bo predstavila
otroška lutkovna skupina OŠ
Gornji Senik z igrjo Ge si bro-
dim – Jaz si mislim. Program
se bo zaključil s koncertom
zbora Acapella.

RADIO MONOŠTER
UKV (FM) 106,6 MHz
Od ponedeljka do sobote
od 16. do 17. vöre,
v nedelo
od 12. do 14. vöre.

Sto na dvej nogaj

Dostakrat, gda se po snejgi šetam pa me v noge zebé, si na tiste mislim, steri so gnauksvejta bausi ojdli. Črejlve so samo te na nogé potegnili, če so k meši šli. Eden par črejlfov so meli, na stere so sploj skrb mogli meti. Če se je poplat taznūcala, te so je tō

šaulo tō odo?

„Ge sam se doma od oče dosta vse navčo, dapa zato sam odo v šaulo. V Kōrmend sam odo tri lejta. Trbej, zato ka gnesden eden šauštar več ne dela samo tisto, ka so gnauksvejta delali. Prvin so črejlvi vse iz ledra bili, gnesden že vsakše

Jožef Gašpar dela v Monoštri v blagovnici

nej taličili, liki so je dali poprajti. Te so še po vasaj bili šauštarge. Gnesden se samo po ižino menji leko vej, ka je gnauksvejta v taju rodbini bijo šauštar. Nega taše vesi, gde bi nej meli šauštarske. Rednoga šauštara pa v sedmi vasaj že samo na Gorenjom Seniki leko najde. On je **Jožef Gašpar**, dela pa v Monoštri v blagovnici Rozsman.

• *Kak si ti do tauga prišo, ka š se za šauštara včijo?*

„Mojo oča je tō šauštar bijo, pa gda sam mali bijo, dosta sam kaulak njega odo pa gleda pa te sam tak volau daubo za tau maštrijo.“

• *Samo doma od oče si se včijo kak gnauksvejta ali si v*

fele redijo. Poplate iz plastike, ka keliti trbej. Tau prvin nej bilau, tau se vse navčiti trbelo. Zato trbej v šaulo ojdli.“

• *Zaka je tak malo šauštarov?*

„Mladi nejmajo volo za tau. Zato ka je tau edna stara maštrija, ka z rokav trbej delati. Mladina bola v fabrike dē delat, gde ji je več. Eden šauštar vsigdar sam dela, leko ka za tau volo se tō ne glasijo za tau delo.“

• *Ka moraš največ popravliti na črejlaj?*

„Poplate, zato ka so samo gorazakeldjeni pa tau tak nagnauk pisti. Prvin so zašiti bili, tisti so duže držali.“

• *Stere črejlve trbej največ popravliti?*

„Ženske trbej največ popravliti. Pa tiste, stere so fal. Dja tak mislim, ka nej slobaudno fal črejlve kupiti, zato ka naslejdne tisti baudajo dragi. Edne dragše ledarne več lejt leko nūcamo, dapa te falejše, ka na placi kúpimo, tiste samo par mejsecov.“

• *Ce bi ti dja pravo, ka mi napravi edne črejlve, vedo bi narediti?*

„Vedo, samo ka bi dragše bile, kak če bi nauve kúpno.“

• *Zaka?*

„Zato, ka ledar etak kúpti je sploj drago. Pa edne črejlve je vsigdar dragšo narediti, kak če v fabrike napravijo več.“

• *Kak bi včujstano rediti?*

„Vzejo bi edne cole pa bi ti zmoro, kak velko nogau maš, kak šurko pa kak visiko. Te bi kopito tak vōnapravo, kak je tvoja nauga. Na tau kopito bi te črejlve napravo.“

• *Kelko časa bi mi črejlve napravo?*

„Dva dni, če bi celji den delo, dapa tau bi se nej splačalo nej meni pa nej tebi.“

• *Dosta lūstva nosi es k tebi popravlāt črejlve?*

„Največ Avstrijcov pa te pridejo Vaugri.“

• *Pa Slovenci ne odijo?*

„Do tejsa mau so nej ojdli. Zdaj začnejo.“

• *Vidim, ka dosta mašinov maš kaulak sebe. Na koj je nūcaš?*

„Z ednim brūsim z drugim pa klūče redim.“

• *Vejsi pa nej ključavničar?*

„Nej, dapa če nega drugoga dela, te klūče redim. Vejpa sto tū ne stoji samo na ednoj naugi.“

K.H.

Mati

Vsi dobro znamo, ka znamenūje rejč mati. Leko bi pitali, ka bi pa bilau iz sveta brez mater. Dostakrat takšo žalostno tū čūjemo, ka so matere tū nej vse gnake. Nejsjo krede za svojo deco, za svojo držino na kakšikoli āldov. Če človek vse več odi po svetji, vse več vidi pa vse več lūdi spozna.

Že več kak eden mejsec sam v špitalaj. Pri meni so ležale različne ženske, med njimi matere tū. Za različni vzrokov volo sam dostakrat vidla njine skonze, žalost. Vidla sam pa svetle, vesele oči tū, dapa moram povedati, takšoga je menje bilau. Pa te, če je človek sam tū v nevauli za svoje nesreče, betega, boleznī volo, itak nikšo silo čūti drugoga potrauštatī. Te se največ src opre pa človek različne zgodbe zvej brez toga, ka bi koga koli spitalo.

Kakše so te zgodbe? Največkrat žalostne. Edna ženska se je nauč den skonzila. Nej za fizične boleznī volo. Dva odrasliava sina je mejla. Ova sta go tū pa tam poglednila, liki dvej, tri minute sta stanila pred postelov pa največkrat brez kakše tople rejči odišla. Jas sam go gor držala. Nej sam go spitalava, liki zgučavala sam se z njauv. Na tretji večer se je moja »saudesica« žē žmano nasmejala. Smej jo je naredo za lepo žensko. Gda sam go tamnjala, je skonze točila, dapa več nej za prejšnji vzrokov volo. Samo je telko prajla djoječ: »S takši človekom sam se v moji 53 lejta eške nigdar nej srečala. Če je tau istina, te sam jas žalostna. Gnesden je na tau prišlo, ka na teljta falijo dobre reči?«

Jas sam se tū nika sploj lejpoga navčila, vidla. Nauvo »saudesico« sam dobila, mlada, razmejna, prijazna, lejpa ženska je bila. Na edno nogau sploj poškodovana že dugo, dugo lejt. Te strašen beteg je ona trpela kak eden mantrnik, vse je naprajla za tau, da bi ji samo malo baukše bilau. Gda bi se leko zavračila, tau nigdar ne zadobi. Pa itak. Njeni obraz, pogled, njeno obnašanje je takši mir žarilo, ka se je človek zmoro, svoje nevole pozabo, se vūpo, kakoli ka je ona nej mejla vzroka za vūpanje. Ka je njau gor držalo? Globka, velka lūbezen. Moža pa dva deteta ma – 12 pa 9 lejt stara – sterim je mati falila. Kak deca, tak ona so telefon sploj na gausti nūcali. Pa kak je ona z njimi gučala? Kak najbaukša mati. Oni so vsigdar »vkūpe« bili, kakoli ka so fizično daleč bili. Njene misli so neprestanoma pri nji bile.

Tau tū moram povedati, ka je zvūn svoji, zvūn sebe mejla čas za nas, ki smo pauleg njej bili. Prve dneve sam si nikak nej mogla djati – kaupati, oblečiti se – eške noge sam nej mogla sama na postelo djati. Pa ka mislite, sto mi je na pomauč skočo? Ona. Njau je pri tom nišče nej mogo prehiteti. Ona s svojov kratješov nogauv, vse vkūp zrezano pa zašito, je na vse kreda bila. Sploj mi je nerodno bilau, depa ona je nej enjala pomagati, tačas sam se nej pobaukšala.

Mati. Matere. Največkrat smo vsi takše. Pitanje je samo tau, če gdasvejta tau nazaj dobimo od svoji. Tak mislim, ka je vse več takšni – sploj pa gnesden – ka nej. Na tau sam bila prisiljena gorapriditi tam na betežnikovoj posteli. Baugi vala, moji so mi na pomauč bili pa vūpam, dokeč mo živela, leko računam na nji. Dapa oni na mene tū. V tejm me je potrdila ta mlada mati, stero sam spoznala. Samo vūpam, ka njena deca tau nigdar ne pozabi, kakša mati je ona bila njim te, gda so eške vse od njē čakali pa dobili, če je rejsan ona bila, šteroj bi trbelo pomagati.

I. Barber

Melanholiya novega leta

Ura v zvoniku počasi odbije dvanajst, Leto se zopet poslavja od nas. Minilo je v hipu, kot mine življenje, ki žal se nikoli več ne povrne.

Kadar od starega leta jemlješ slovo, Spominjaš se vsega, kar bilo je lepo, Ker človek na srečo je stvorjen tako, Da ohranja v srcu le lepe spomine.

Prihod novega leta obdaja skrivnost, Veselje al žalost ti hrani bodočnost? To je stvarjenja velika modrost, Da bolečine prihodnje ne morijo sedanjost.

Zakaj se zagrinjaš v otožno samotno, Kaj naj pomeni ta mračni oblak, Zakaj se oči ti v solzah topijo, Zakaj ti le žalost obsija obraz?

Vse je minljivo tukaj na Zemlji, Latinsko: »sic transit gloria mundi«. Kako naj uživam nestalnost življenja, Ko me obvzema boleča melanholiya?

Ko zaslišiš ob zori donenje jutranjih zvonov, Ko v dušo prodrejo valovi mogočnih glasov, Ko zahrepeniš naenkrat po novi ljubezni... Očarljivo lepo je na Zemlji živeti.

Suzana Guoth

Že pa en koražen večer v Števanovci

11. januara nas je Baug z lejpim sončnim dnevom podariu. Zatau sam se pokisila napautiti pejski v mojo rojstno ves, v Števanovce. Ušla sam z daumi v štrtoj vōri, gda je ške sonce gora bilau. Med potjauv sam si mislila, dobro, ka mi je Baug dōjn pamet presvejto, ka

že. Vōra je prej že pet. „Dja, te bi dja pejski ranč na boži amen prišla tavō,” me pravim. Gledome je špajсно, eštja bola pa te, gda sam ma prajla, ka dem v števanovsko krčmau. „Kam,” me čudno pita, „vej je pa Varaš nabit s krčmami”. Tau že! Dapa taše krčmé, gde bi tak lejpi

dvej dekličine v krilo vzele drvenčico pa samo čejsale, čej-sale brezi truca. Te večer je malo menja žensk bilau. Če rejsan je velki mrzaz bijo pa ledene poti, je lepau vkūp prišlo lūstvo. Malo so se mi smilile ženstje, stere so doma kaulek občine, kak Anuška Ropoš, Broužin Iluš, Broužina Irenka, Madjarna Iluška, stere so pejski prišle ta pa šle domau. Kak mi je Broužina Iluška njini grombau je prej tak, če dejo, té vse ženske dejo, če nej, te pa enanej. Ona prej zdaj že tū leko dē vseposedik, ka domā ma flajсно snejo pa sina. Dapa po loškoj pauti nikdar ne langniva. Na, od nji so pa štja bola daleč bili Otkauvčani, kak Beden Erži, Kondorna Berta, Zvejrina

Malo tašni ramov je bilau, gde so nej držali gosi, zatok ka se je najbaugša dunja redla z go-sečoga perdjā. Kokošečo per-dje so pa na tri tale prebirali. S pije so najbola redli dunje, ka je tisto fajn léko bilau, z žme-tnejšoga perdjā pa vankiše. Z dougoga perdjā so redli male vankiše, stere so držali na

prištōlati s Sombotela. Erži štja gnesden ma tisto dunjo, če go gli ne nōjca. Mauž go ji prej za vruga ne da razmetati, ka de se on odejvo z njauv, gda me lejta odletijo nad glavauv. Bedina Brigita se pa že mirno dūšo le-ko oženi, ka njena mati tū naprajla z lekoga pihja že osem vankišov za svojiva dva deteta.

Zdaj pa malo od moškov, nej, ka bi njim bilau žau. Peterin Karči je brōjsjo naužice, po ti-stim pa se karto z drūdijmi. Zidara Karči je s svojim sinaum redo lesene grable. Tau staro mešterijo se je tū od svojoga dejdaka navčō, steri ga je parkrat dobro zavōja zmlato, če je kaj lagvo napravo. Gda je odo v peti klas v šaulo, je že sam napravo grable. Njagvi sin Adam ga ranč tak nastrgava pri takšnom deli kak on svojoga dejdeka. Adam je zdaj z nau-žicom tesō vō klinge za grable. Karči je pa te den že eno velko delo obredo pri svoji rodbini, zabodno je pa goraopravo dva veltjiva bujcka. On je taši vert, steri vse napravi, ka je potrebno pri rami, plete me-kle, krpač, košare, vōnapravi štijle, prvin je lesene vile tū redo. Grable furt z lekoga lesa redi. S korišovoga lesa vōzob-li, vōzvrtā tisti lejs, v sterom do klinci. Klince napravi s trdoga lesa, z akaca. Grablin štijo pa redi z lejšnikovoga lesa na dva rasi, steroga na dvauri na ognji speče, naj zgibi vse vlago. Za-tau se raj vugiba, kak ka bi se firgno ali počō. Potistim dola potegne skaurdjo, pa ga s pucpapirom spuca.

Drūdji moštji so se pa kartali. Gda se je delo skončalo, so žen-stje lopau pogostile vsakšoga. Srteo se je pa napuno s flajsnini petami. Šanalivala sam sa-mo predsednika društva, z enim župana vesi, Lacina Ko-vača, steri doma za mujs mogo težiti postelo. Veseli naj ga tau, ka je dober školnik za vōzra-ščene lidi tū, ka so se „njagve” ženstje za vse pobrigale pa naj-baugše taobredile. Čestitam! Dobro mi spadne, ka se dru-štvo nikdar ne spozabi od me-ne. Baug plati!

Klara Fodor

Tak se praši tau perje, ka trbej malo guntiti

pejski dem! Tisti mir, lepota s snegaum pokriti drejv, mezev, ledene poti, friški luft! Ka pa trbej od toga lepšoga, kak gda brezi sile žlakoma deš pa si sam na pauti s svojimi mišlenji, dar-dar, če te ta nja en auto. Kak kak nej, gnauk je samo kmično grtūvalo. Nejsam bila štja na polonja pauti. Kaulek mene pa samo gaušca. Vse pri-povejsti od čalaric so mi napa-met prišle, stera sam poslōjša-la z ospičanimi vūji ške v svoji mlašeči lejta, gda smo poskri-voma (naj se v šauli vō ne zvej) vujšli kam perdje čejst. Vrajže je vcuj šlau. V nodje pa v rotje me je že redno začnilo zebsti, po plečaj me je pa aumanca po-lejvala. Te mi je gratalo žau, zakoj sam pa dōjn nej baugala mamō. Nota sam se povila kak kašna mumija, glavau sam dola povejsila pa sam začnila bola brž stapati. Gnauk samo čūjem, ka nika bovnjari, pa vidim, ka avto stanjūvle malo pred meov. Sveti križ, libleni! Istino, kvar že niške ne mora naprajti v mena, depa s seov mam skir za radio, fotoaparat, pejnaze, pravice... Ali leko, ka se komi smilim? Buma tak! Gda sam spoznala mladoga Albina Scheffera pri volani, sam od radosti skur vōskaučila s kau-

večer čako lidi kak v Števanov-ci v krčmej Konkolič, na svejti nejga, nej pa v Varaši. Kumar smo stāpili v nauvo leto, člani Društva za lepšo ves v Števa-novci so že pā meli svoj dobro vōzbrodjeni program. Nijjivi cilj je tau, naj se porabske stare šedje, običaji pa ročno pavar-sko delo ne pozabijo. Vsefale so že vōnajšli, žetvo, kositev, trganje pa lōjpanje kukarce, lōjpanje goščic, trgategv, mik-laužovo, pleli so cekjare, me-kle, drvenke, košare, krpač, redli so papirnate rauže. Zdaj so si pa vōzbrodili, ka do žen-stje zvali perdje čejst, moštje lesene grable redit, karte špilāt pa naužice brōjsit. Tau drōj-štvo je posaba vrejčno (h)vale zatau tū, ka furt pozove cejlo ves, eštja Otkauvce tū. Zatau tū majo brigo, naj na programe pridejo zvōjn vōzraščeni lidi mladi pa mali mlajši tū, ka etak leko spoznajo, se leko navčijo delati vse tau, ka se doma pri ramaj več ne dela. Čūdivala sam se, gda mi je mlada vertinja Žuža Zankoč prajla, ka ona ne pauni, ka bi gda svejta der vidla čejstati perdje, nej ka bi čejšala. Dapa taši veltji tjūp sčejšanoga perdjā je mejla pred seov, kak če bi furt tau delala. Videti bi trbelo, kak so

Oče pa sin grable redita

Ka je trumf, podje?

Hajnalka, Vajs s svojimi fu-dami, stere je vse do kle (tleh) vlačō, no pa naš „poštaš” Šanyi s svojim dobrim padašom, Bakerstijm Pištinom. Bile so pa štja drūdje dōmanje ženske, stere so na vsakšom programi kreda na pomauč. Ženstje so mele dva puniva staula perdje za čejst, ka so prištōlate iz dauma za priza-dete betežnitje. Od Broužinoga Iluša vejim, ka v vesi že od davnik ništja ne stjibe perdje s kokauši. Indasvejta so pa vsa-kšo nemilo kokauš postjūbli.

goraposlani posteli. Z najdug-soga, lej-poga perdjā so spleli pero, macanco, s sterov so žiraum mazali testau pa pleje. V indašnjom cajti se je vsakša mati trla, naj svojim mlajšom napravi dunjo za dar, gda se oženijo. Na, vej so pokojna Be-dina mati redno brigo leko meli, kak se je nazaj spomijna-la najmenša čer Erži. Meli so sedem mlajšov pa so za vsak-šoga naprajli dunjo padva van-kiša. Dōmanje kokauši, gosi so ranč nej zandolele s perdjom. Zatau so pa oče dostakrat dali

Pismo iz Sobote

Z novimi kilami v nouvo leto

Brodim, ka ste se dobro meli za vse té svetke kouli nouvoga leta in božíka. Trno veselí bi biu, če bi se steromi že spunilo kaj od tistoga, ka si je zaželo v eton nouvom leti. Meni se je že tisto spunilo, naj bi nej lačni lamp bilou pri rami. Tou se mi je začalo spunjavati eške v preminoučom leti, v tisti njegvi slejdnji dnevaj. Dapa nej samo meni, liki cejloj mojoj držini, vküper z mojo taščo Regino, trno čedno žensko.

Kak eške poumnite, je v leti, ka je že za nami, moja tašča Regina, trno čedna ženska, mejla čüda za povedati od tistoga najbolje zdravoga žitka in gestija pa o tom tó, kak se kile doj davajo. Skur edno cejlo leto nas je mantala s tou njeno modrijo, ka smo že več nej vedli, kama se leko potülimo pred njou. Tej dnevi kouli zadnji svetkov pa so se začali vcejlak ovak. Nagnouk smo iz baute mogli domou privlečiti vsefele za gesti pa za küjati. V ednoj minuti je naš ram tak vövüdo kak kakša künja od edne velke krčme, gde de se gostüvanje držalo. Pa dišalo je ranč tak. Kak če bi od zdravoga žitka in zdrave hrane pa od doj davanja kil ranč nej nigdar guča bilou.

Ge sam lüpo krumpiče, vküper rezo kapüsto in prau tiste skleje pa labuške, ka so je ženske že nücale. Moja žena je küjala tri fele župe in ob tem mejsila testou za vrtanke in pogače, zmejs pa je eške mejla čas gledati, kak se v redlini pečejo trge pleji mesa. Moja tašča Regina, trno čedna ženska, pa je melavse vküper pod komando. Zdigavala je pokrivače, pridišala, koštavala, se kaj čemerila, če je nej bilou ranč po njenom, tü pa tam pa je li spotrla kakšo dajce in ga zgraužala za skobacano meso. Po tistom, gda sam olüpo za cejli keden krumpičov, sam te mogo v dajci in prez-

linaj kobacati mesou. Mesa je bilou za edno malo cigansko bejžanje. Tak smo v ednom dnevi sküjali dva velkiva piskra gulaža, grbanjovo, kokošečo in mlečno župo, pet kil krumpičov in eške skur telko špagetov, speklo pa se je devet vrtankov, trije velki falati pečenke, sedemtresti falatov skobacanoga mesa, trge pleji piščanca s krumpičami, dve reci, dva zavca, trikrat trge falati pogač in eške nikšni kekxi pa retaši in vse tak tadale.

Se mogouče pitate, koga smo čakali za té svetke? Leko mi vörvlete ali pa nej, nejsmo čakali nikoga, ka bi k nam prišo za té svetke. Dapa če bi prišo eden ali dva, bi ranč nika nej zaznamüvalo, vej pa bi tou leko gelo petdeset lidi prejk cejli svetkov. Ali neje prišo niške zvün sosedice Rozine, naboukše klajfarske padaškinje moje tašče Regine, trno čedne ženske.

-Vejpa mamozavole dober apetit in zdravo črvou! Ka bi pa tou vse nej mogli gesti v tej svetkaj, tou naj mi niške ne guči, - je začala gesti, kak če bi eške nigdar nej vidla gesti. Kcuj se vzemete, neje svetek vsikši den!

In tak smo začali gesti že dva dneva pred božícom in smo vse dneve do nouvoga leta in eške kakši den prejk. Geli smo pa li samo geli in geli, geli, samo geli in nika drugo, kak geli. Gda mi je že vse na vüja gesti vö šlo, sam že palik čüo.

-Gej, ka pa čakaš, ka tou mesou tebe pogej! - mi je moja tašča Regina, trno čedna ženska, nikak nej dopisila, ka bi si tak malo zdeno. Eške gda sam zaspo, so mi po senjaj plavalí šniclini, pečenje, pogače, rece, piščanci, takši pa ovakši krumpiči in eške vse kaj drugoga. Dapa svetkov je gnouk dun bilou konec. Zazrankoma

pred službo sam se mujo in se pogledno v glendalo. Boug moj, vej sam pa tou nej ge, vej pa mam pod bradou eške dveje brade! Pogledno sam ta pod sebe. Boug moj, vej mi je pa červou tak vöstoupilo, kak če bi kusti biu! Ranč sam ovo svojo malo moško šker več nej vido! Vse mi je lagvo prišlo, vörvlite mi.

Zdaj že eno deset dnevoj nika ne gejm. Kakšo posanco vode pa kakšo djabko mogouče. Dapa moram vam prajti, ka sam sploj nej lačen. Deset dnevoj sam že nej lačen pa sam ranč tak duge nej nika poštenoga pojo. Z mojo ženo pa najinimi mlajšimi je ranč tak. Samo moja tašča Regina, trno čedna ženska, eške itak vsikši den nika peče, nika küja in gejm in gejm, kak če bi njoj šlou na slejdnje.

-Vej je pa vsikši den leko svetek, - nam pravi in sveti svoj žitek tadale.

Tak, vidite, se mi spunilo tou od lačni lamp v našom rami. Dapa tou je pa dun nekšno čüdno, zvün Regine mi drugi skur nika ne gejm pa smo sploj nej lačni. Sto bi vedo za kelko dnevoj naprej smo se nageli prejk svetkov?

Miki

Feri Lainšček

NA SKRIVMA

da je tista zima bila
duga zima brez snega
v soboti je megla bila
siva megla brez oka

te san leko s tebof bila
s tebof bila na skrivma
te san tebi rada bila
rada bila od srca

da je prvi sneg zapadno
megla se je zdignila
prvo so stopaje vidli
te so znali ka sva dva

V božíčni številki Porabja sam što članek Franceka Gyečeka ali kak ga vsakši pozna, Kruca, »Kak se rodijo pravljice«.

Dajte meni valati, ka je tisto, ka je on tam dolaspiso, nej vcejlak tak. Stistoga je samo malo istino. Vejpa ranč ne vej, gde ta trbej v Andovce titi. Piše, ka prejk trej brga-uv, prejk trej dolauv pa en stopaj nazaj. Na, vidite, tü je zablauo, zato ka nej en stopaj nazaj, liki pri krivoj bukvi na lejvo. Tam so Andovci. Zato je on falijo, gda so sombotelski romarji v Andovce prišli, ka je zablauo. Če bi tam bijo z romarji, te bi vido, kelko palinke smo vönalajali. Gda se je že deseti literski glaž palinke tó dojšo, mogo sam Kovačinoma Tibina prajti, naj pogledne »demizon«, če baug vari nej voda v njem. Zato ka je palinka tak tekla, kak če bi vodau vönalejvali. Istino, vročina je sploj velka bila. Dapa nej ka bi tau mislili, ka smo skauipi, na

tau leto smo dvajsti litrov palinke krajdjali sombotelskim romarom, če pa poglednejo našo »sveto« andovsko krajino. Prvin kak bi romarji domau šli, smo jim dali dva litra palinke, naj dajo ta Kruca, če je že srmak zablauo. Zato pa zdaj na vekše svetke zazranka vsigdar

andovsko palinko kuštava.

Pri bujcki se je Kruc tam zmejšo, ka je tiste kejpje gledó, ka smo samo za ilustracijo djali notra. Zato ka mi smo nej bujckje, liki »elefante« zabadali, tak so velki bili. Zato nam je pa vüjšo tretji. Pet mejterov je vago, čüda, ka je nas nej bujo. Srečo smo meli, ka je ranč te odo tam eden djagar, steri nam je tretjoga tastrejlo. Istino, petkrat ga je v rit strejlo pa samo te spadno vküper. V taum je istino emo Franci, ka smo telefonerali Djauskuma Rudina, naj pride pomagat. Dapa nej bujcka naganjat, liki zavolo klobasi. Telko klobasi je vöprišlo s tej »elefantov«, ka smo kaulak Andovce grajko iz klobas potegnili. Ka je pa ostalo, tisto Djauski Rudi s traktorom odpelo v Sombotel.

Dajte mi valati, tau se je tak zgaulo, tau je prav(lj)ica.

Karel Holec

steri je palinko natako

ilustracija: mkm

OTROŠKI

Pripovedjst iz Črnoga lauga

Bila je zima, ka so jo nej poumnili dejdeki od naši dejdekov. Bila je tou zima s telko snegom, ka ga ne spadne v deseti lejta. Bila je zima, ka so vō iz snega gledali samo eške ižini rouri. Kak kakši velki grbanji na bejlom travniki. Tou je bila rejsan takša redna zima, v steroj so lidge odli pod snegom. Rejsan, če je škeu kakši človek pogledniti v štaloh kravam, je šou vō iz rama pa do živine lepou pod snegom. V bauto so lidge ranč tak leko šli samo pod snegom pa v krčmou ranč tak. In tak, kak je bilou po vesnicaj, je bilou v Črnou laugi tō. Drejve so bile polonje v snejgi in v takšom snejgi so se ednoga večera v tistoj rednoj zimi zbidili čalejrge pa čaralice. -Našoga boga čalejrskoga! Stera čaralica je palik bila tak lagve vole, ka je tak zazvōčila, ka je takši velki snegj spadno?! - se je pod viskim snegom čuo trno čemerasti glas čalejrskoga krala Vodislava.

-Ka smo že pa ženske kaj krive? Takši ste kak moški od lidi! Gdakoli se kaj lagvoga zgodi, smo brz me, ženske krive za cejlo nevo. Eee, zdaj pa dun nete za té snegj čaralice krivili! Moški čalejrge gizardi! - se je skur s svojim možom svadila čalejska kralica čaralica Zarivana.

-Tak je, naša kralica ma istino! Meni že tō dojde, ka moj mouž vsigdar nika vuja, gda njemi vse ne ide tak, kak bi trbelo. Samo nika nous gora siče in si tak na pou glasa pripovedavle od nevoluste ženske čaralice. Leko, ka gda svejta kaj naopak naredimo, dapa s tem snegom nemamo čaralice čistak nika pa pika! - se je pa zdaj redno dojsvadila čaralica Zobata.

-Ka se pa gorgemle?! Ka si pa brodiš, ti, ti, ti glava ženske čaralice, ka si od žitka brezi nas ranč ne moreš brodit! Brezi nas možakarov čalejrov bi se tū v Črnou laugi davnik že vse na glavou obrnol, - je svoj lagvo volou kuj djaou eške čalejr Plünimivōvju. Tak so se začali vse prejkderati eden na drugoga. Spod snega se je vse vkūper tak čulo kouli po vesnicaj, kak če bi se odpirala zemla ali pa kak če bi se na zemlou spistila najbole divdja grmlanca. Takši visiki snegj in tisti glas iz Črnoga lauga sta v lidaj naredila straj pred koncom sveta.

-Nika ne moremo, kak ka čakamo, ka se zgodi, - so modruvali veški dejdeki.

In so čakali. Tam v Črnou laugi pa je larma bila vse bole glasna. Tak so kričali eden na drugoga, tak so se svadili čalejrge s čaralicami, ka ji je ranč snegj nej mogo doj oladiti. Njiva vrouča lagva vola je začala topiti viski snegj. Iz vōre v vōro je bilou snega v Črnou laugi vse menje, dokeč se je nej že vcejlak raztoup, tak vrouče so se korili edni z drugimi.

-Kama je pa te zdaj tak nagnouk odišo te snegj? - se je čudivo čalejr Koulivrat.

-Sto bi vedo? Dapa dobro je tou, ka se zdaj nemamo zavolo koga koriti in leko demo merno spat, vej de se pa že skur den naredo, - je začala zejvati čaralica Čobasta.

Ja, tak je bilou. Šli so spat. Tista voda, ka se je iz snega napravila v črnou lejsi, je raznok raztekla še prva, kak je zmrznila. Tak pomalek je začala topiti snegj po dolini, iz stere so gledali samo ižini rouri. Tak je te raztopila snegj, ka so vō iz njega poglednile streje, okna in dveri. Tak je snegj sego samo eške do kolen in več je lidam nej trbelo odti pod snegom.

Čalejr Miki

Turistični vodnik: Gornji Senik

KOTIČEK

Največja slovenska vas leži na zahodnem delu Madžarske, v Železni županiji. To je prelepa, gričevnata pokrajina. Vas leži v dolinici med Janezovim bregom in Grebenščkom. V listinah je prvič omenjena leta 1378. Približno 650 prebivalcev ima.

V središču vasi najdemo cerkev, trgovino, pošto, osnovno šolo, otroški vrtec, šolsko kuhinjo, kulturni dom, urad župana, zdravniško ordinacijo in gostilne. Na Gornjem Seniku je leta 1995 začela delovati Državna slovenska samouprava.

Sredi vasi je cerkev. Na mestu današnje cerkve je že v drugi polovici 14. stoletja stala kapelica, posvečena sv. Janezu Krstniku. Cerkev so večkrat dogradili in obnovili, poslikana je s freskami sv. Cirila in Metoda.

Razstava v starem župnišču je v spomin slovenskim župnikom v porabskih župnijah. Poleg cerkve imamo tudi spomenike. Na enem spomeniku so zapisani vojaki, ki so padli v drugi svetovni vojni. Drugi spomenik je spominska plošča, katero so postavili katoliškemu župniku Jožefu Košiču. On je bil najimenitnejši prebivalec Gornjega Senika v 19. stoletju. Bil je tu župnik od leta 1829 do svojega smrti. Jožef Košič je avtor prve pokrajinske monografije ter pisec več slovenskih knjig.

Urejena in označena turistična cesta vodi iz naselja Gornji Senik do tromeje med Slovenijo, Avstrijo in Madžarsko. Tam je spomenik, ki stoji na najbolj zahodni točki Madžarske. Bil je postavljen po podpisu trianonske pogodbe po koncu prve svetovne vojne. Po

glavni vaški cesti pridemo do mejnega prehoda Gornji Senik-Martinje.

V vasi že več kot 60 let poje mešani pevski zbor, ki nosi ime slovenskega znanstvenika Avgusta Pavla. Vsako leto sodelujejo na prireditvi Tabor slovenskih pevskih zborov v Šentvidu. V vasi delujeta tudi folklorna skupina in športno društvo. Športno društvo vsako leto organizira vaške igre, na katerih sodelujejo ekipe z Dolnjega Senika, Sakalovec in Slovenske vasi. Manjšinska samouprava v vasi organizira programe, obnavljamo stare šege in navade, npr. borovo gostivanje in fašenek.

Vabimo vas, da si sami ogledate lepote naše vasi!

Sestavila je:
Beata Bajzek

Kako so potekale počitnice?

Nastopila je zima, sneg pokriva pokrajino. Vse je belo. Dnevi so kratki in mrzli.

Zimske počitnice so se začele 21. decembra in trajale do 6. januarja. Naša družina se je navdušeno pripravljala na božične »svetke«. Tudi sestra je prišla domov na počitnice. Prve dni smo pospravljali hišo. Približeval se je božič. Oče je prinesel jelko iz gozda. Z mamicco in sestro smo pripravljale božične jedi, pekle smo ribe in puro. Pripravile smo tudi božična peciva. Veliko »delo« je pomenilo skrivanje daril.

Prispel je 24. december, ko slavimo rojstvo Jezusa Kristusa. Po dopoldanskem pripravljanju smo kosili, potem smo okrasili drevo, ki je bilo tudi letos zelo lepo. Potem smo pod drevo zložili darila. Vsak se je veselil ti-

tega, kar je dobil. Dobila sem knjige, kasete, zgoščenke, pulover, denar in parfum. Ob božiču smo šli v cerkev k maši. Popoldan smo šli na Verico, kjer smo obiskali babico. Na drugi dan božiča smo tudi šli v cerkev. Na kosilo smo pa povabili mojo sestrično. Popoldne smo se pogovarjali, poslušali glasbo in gledali televizijo. 1. januarja smo praznovali novo leto.

Počitnice so na žalost hitro minile. Nekaj dni po praznikih se je zopet začela šola.

Erika Dončec

Gimnazija Monošter

Sombotel nakupovat darila. Na sveti večer sva s sestro okrasila božično drevo. Družina je praznovala skupaj. Vsi smo si radovedno ogledovali darila. Jaz sem imel pod drevesom pulover, pero, puzzle, nogavice, rokavice, discmen in denar. Veselil sem se daril. Naslednji dan so prišli gostje. Ko so minili prazniki, sem gledal televizijo in poslušal glasbo. Vsak dan sem dolgo spal, veliko sem počival. Na dan novega leta smo šli k sorodnikom in voščili srečno novo leto. Zadnje dni sem se učil, ker se je 6. januarja začela šola.

Deneš Pint
Gimnazija
Monošter

KAUT

Zimske počitnice so se začele 21. decembra in so trajale do 6. januarja. Jaz sem jih že komaj čakal.

Na začetku sem se pripravljval na božič. Pospravil sem svojo sobo. Šli smo tudi v

MLAŠEČI

Sombotel: III. regionalna razstava male plastike

Kiparstvo, ki nastaja drugo ob drugem

V osrednji sombotelski galeriji je odprta III. regionalna razstava male plastike. Na razstavi s 66. deli sodeluje 22

razstavi je napisal dr. László Kostyál. Pojasniti poskuša zemljepisne okvire regionalne zastopanosti na razstavi,

avtorjev iz Madžarske, Hrvaške in Slovenije. Dela je prispevalo petnajst domačih avtorjev, štirje so iz Hrvaške, Slovenijo pa zastopajo Ferenc Király, Metod Frlc in Darko Golija. V Sombotelu bodo dela na ogled do 16. februarja, nato pa bo razstava še v Varaždinu in Lendavi. Razstavo spremlja tudi skrbno pripravljen trijezični katalog z informacijami o avtorjih in njihovem delu.

Nad vse zanimiv uvod k

ukvarja se z izrazom mala plastika in z dilemo, kaj pomeni izraz sodobna umetnost.

Za širše razumevanje je pomemben zaključek razprave, v katerem poudarja: »Pestrost je verjetno največja vrednota razstav podobnega značaja. Po smrti secesije, zadnjem več ali manj enovitem umetniškem stilu, ki je zajel pretežni del Evrope, je minilo skoraj stoletje, danes

pa je še vedno najznačilnejši umetniški trend individualnost oziroma poudarjanje osebnega stila... Razstava regionalne male plastike poskuša prikazati kiparske trende, ki živijo v neki majhni evropski regiji drug od drugem – s prisotnim skupnim izročilom – in katerih določeni del očitno sočasno sledi aktualnim evropskim (in ameriškim) tendencam, del pa hodi po bolj samosvoji poti, ki deluje morda bolj arhaično. Bistvo evropske miselnosti je prav v barvitosti – in potencialno v njej – skrita enotnost. Tudi pričujoča razstava je zgrajena na osnovi te misli.«

Regionalna razstava male plastike 2002/2003 se pridružuje Pannoniji, mednarodni in trienalni likovni razstavi, ki jo že več desetletij izmenično organizirajo v Mursko Soboto, Sombotelu, Železnem v Avstriji in hrvaškem Čakovcu.

eR

Porabje skozi moje oči

Porabje. Dežela polj, ljubkih gričev in gozdov ob nemirni reki Rabi. Pogled na to prekrasno pokrajino ti vzame dih. Če se želiš malo oddaljiti od hrupnih velemed, je predel pravi kraj, da si vzameš čas zase in spoznaš značilnosti zamejskih ljudi in zemlje.

Preproste hiše, obdelane njive, prijazni ljudje je prvo, kar boš začutil, ko boš prečkal slovensko-madžarsko mejo. Čeprav ti že meja pove, da si prišel na madžarsko ozemlje, boš vedno čutil prisotnost slovenskih ljudi, saj so na tej zemlji že od nekdaj živeli Slovenci. Zdaj so pač zamejci, saj je usoda hotela, da živijo na Madžarskem. Ljudje so dobrodušni in takoj pripravljeni na pogovor. Čeprav se vedno bolj proti notranjosti že čuti vpliv industrije in večjih mest (Monošter), se v obrobju še vedno čuti delavnost ter ljubezen Porabcev do narave. Z leti se kmetovanje

vedno bolj oži in zamejci, predvsem mlajše generacije, hodijo v službe večinoma v mesta. Starejši ljudje se še vedno radi družijo in se skupaj spominjajo na »dobre« stare čase, ko je bilo vse čisto drugače kot zdaj. Živeli so v nizkih hišah, ki jih je pokrivala slama, z zidom, obeljenim z apnom, in obveznim hlevom zraven. Otroci niso bili tako obremenjeni s šolo, ampak so imeli večje obveznosti doma, ko so morali starešem pomagati pri napornem delu. Od starih mam so včasih dobili kak priboljšek in le-tega bili vedno veseli, da so si kupili kakšno sladkarijo. Lenobe in televizije niso poznali. Za njih je bila sreča, če so lahko svobodno tekali po soncu, se namakali v potoku ali se skupaj stiskali pri domačem ognjišču, ko je stisnil mraz. Med vojno in po njej se jih je mnogo odselilo v današnjo Slovenijo ali so pobegnili v kakšne dru-

ge tuje države. Vsak od njih se danes z veseljem, če le ima možnost, vrne nazaj ali pa vsaj obišče svoj domači kraj. Med seboj so še vedno dobri prijatelji, ki ob priložnosti skupaj tudi zapojejo in se pozabavajo. Dokaz za to je vsakoletno srečanje porabskih Slovencev, ki se ga vedno udeleži veliko število ljudi – starih in mladih. Čeprav nikoli več ne bo, kot je bilo, spomini še vedno ostajajo živi. Moja babica, na primer, nikoli ne izpusti priložnosti, da bi mi povedala kaj o Porabju in kakšnih lumparijah, ki so jih ušpičili kot otroci. Ker svoje spomine prenaša iz roda v rod, ti ne bodo nikoli pozabljeni in bodo vedno živeli v globinah slovenskih src ter njihovih potomcev.

Doris Šegula

8. razred, IV. osnovna šola Celje - Slovenija

Časopis Porabje in radio Murski val Vküper na interneti

Glede na to, kakšna je Slovenija kak Madžarska z veliko verjetnostjo pomaliko v Evropi, moramo najprej napisati, da je evropski program Phare najbolje važen program Evropske unije, steri pomaga državam kandidatkam, ka vzemejo na sebe pa se začnejo držati pravnoga reda Evropske unije, ka se pripravijo na borbo na trgi Evropske unije pa ka stopaj za stopajom dosegeje ekonomsko pa socialno kohezijo.

V okviru programa Phare dela tudi Sklad za male projekte. Te se je pokazalo kak učinkoviti mehanizem Evropske unije za pejneno pomoč manjšim projektom. Aktivnosti so namenjene, ka povežejo ludi pa za reševanje konkretni problemov, steri gračevlejo zavolo državne meje. Poleg toga probajo poboukšati pogoje za življenje pa delo, ludi na vsakšnoj strani granice pa pripraviti na vstop v Unijo. Toga momenta dela v okviru Sklada za male projekte Slovenija/Madžarska 2000 v Sloveniji in na Madžarskom dvanajst projektov. Med njimi sta projekta radio Murski val, steri ma ime »Izboljšanje informiranosti v obmejnih regijah« in projekt Zveze Slovencev na Madžarskom, steri ma ime »Pet let Slovenskega kulturno - informativnega centra - Skupaj na obeh straneh meje«. Tak Murski val kak Zveza sta v projekti partnera, tou pa pomejni, ka pomagata drug drugomi.

Zatou, ka je v interesih vsej, ka do ludi pride puno informacij, so gratale na interneti vküperne internetne strani. Delajo ji novinarji časopisa Porabje pa novinarji radio Murski val, njim pa pomaga uredništvo pomurskega časopisa Vestnik.

Tak povedani vhodni portal na internetni adresaj: www.tri-d.org, www.p-inf.si ali pa www.radiomurskival.com, je pun dogodkov in dnevni informacij. Pišejo tudi o tistom, ka se bou eške zgodilo v pokrajini ob Muri in Rabi. Vi pa leko prejk interneta poslušate tudi radio Murski val pa štete, ka piše v novom Porabji pa v Vestniku. Naj še napišemo, ka je fejt pomembna tudi stran z naslovom »Obmejna regija«. Ta guči od občin ali lokalni samouprav, od prejkmejnih projektov pa davle informacije od Evropske unije pa o tom, što je što v Pomurji pa v Porabji.

Veseli mo, če te tudi vi meli možnost stran na interneti skouz poglednoti. Vaše predloge pa komentare čakamo na elektronski naslov: porabje@mail.datanet.hu

Dejan Fujs

NIKA ZA SMEJ...

Tau je gvüšno

Franci pa Ödön sta si dobriva padaša, vküper delata v Varaša v fabriki. Gda iz fabrike stau-pita po konci dela, napona letita na eden špricer. Franci vsigdar ma pejnaze, Ödön pa buma dostakrat nej. Etognauk sta si nika pripovejdala pa se je Ödön taušo, ka prej njegva žena ma vsigdar najde pejnaze, gdekoli si je ta srani. Etak pita Francina: »Franci, kama ti skriješ svoje pejnaze, ka ti žena ne najde?«

Franci pa zdaj etak: »Kama, kama? Svoje prišparane pejnaze v tisto kaštolu skrijem, gde luknjaste zoknine pa štrumfe držimo. V tistoj kaštolu moja žena gvüšno nigdar ne razkapa.«

I. Barber

Porabje

ČASOPIS
SLOVENCEV NA
MADŽARSKEM

Izhaja vsak drugi četrtrek

Glavna in odgovorna urednica
Marijana Sukić

Naslov uredništva:
H-9970 Monošter,
Gardonyi G. ul. 1,
p.p. 77,

tel.: 94/380-767

e-mail:

porabje@mail.datanet.hu

ISSN 1218-7062.

Tisk:

SOLIDARNOST D.D.
Arhitekta Novaka 4
9000 Murska Sobota
Slovenija

Časopis izhaja z denarno pomočjo Urada RS za Slovence v zamejstvu in po svetu ter Javnega sklada za narodne in etnične manjšine na Madžarskem.